

DE HEIKIKKER ZIT KLAAR OM GETELD TE WORDEN

Jelle Hofstra

In Fryslân draagt de Werk- en studiegroep Amfibieën en Reptielen Friesland, kortweg WARF genaamd, zorg voor onderzoek naar amfibieën en reptielen. Naast gebiedsgerichte inventarisaties coördineert de WARF ook de monitoring van amfibieën en reptielen in samenwerking met RAVON (Reptielen, Amfibieën en Vissen Onderzoek Nederland). Ook losse waarnemingen worden verzameld, zoals de afgelopen jaren van blauwe Groene kikkers. Daarnaast ontfermt de WARF zich tevens over zorg en bescherming voor reptielen en amfibieën en geeft het haar zienswijze over bijvoorbeeld aanleg van poelen en begrazing in natuurerreinen. Bericht wordt er in het WARF Bulletin dat eenmaal per jaar verschijnt en goed gevuld wordt met artikelen, korte bijdragen en veel nieuws. Monitoring van amfibieën is een aandachtspunt voor de komende jaren. Eén van de soorten die daar bij gebaat zou kunnen zijn is de Heikikker.

KENMERKEN VAN DE HEIKIKKER

De Heikikker, die ongeveer 7 cm groot kan worden, lijkt veel op de Bruine kikker. Bij beide soorten is een zwarte vlek (de zogenaamde temporaalvlek) achter het oog zichtbaar. De kop van de Heikikker is iets spits, terwijl de kleuren vaak iets zachter zijn. Over het midden van de rug loopt meestal een lichte streep, terwijl ook de ruglijsten (een richel van huidverdikking die loopt vanaf het trommelvlies over de zijkant van de rug naar de lies) vaak lichtgekleurd zijn.

Een doorslaggevend kenmerk is echter de metatarsusknobbel, een middenvoetsknobbel aan de basis van de kleine teen.

In tegenstelling tot de Bruine kikker is deze bij de Heikikker lang en hoog en voelt hard aan. Het vergt echter enige ervaring om dit verschil op te merken.

VOORKOMEN EN VOORTPLANTING

De Heikikker vertoont een grote voorkeur voor vochtig en ruw terrein en komt vaak voor op vochtige heidevelden, veen- en moerasgebieden, natte graslanden, bosranden en dergelijke. Samen met de Kleine watersalamander, de Gewone pad en de Bruine kikker behoort de Heikikker tot de soorten die al zeer vroeg in het voorjaar naar de voortplantingsplaats trekken. De watertemperatuur is dan vaak nog erg laag, slechts enkele graden boven nul. Zo gauw de temperatuur stijgt vormen de mannetjes koren, wordt er gepaard en worden eieren afgezet. De karakteristieke roep van één enkel mannetje Heikikker klinkt alsof men een lege fles onder water dompelt waaruit luchtballen ontsnappen. Een heel koor klinkt alsof iemand met een rietje ballen in het water blaast. In het begin van het seizoen kwaken de mannetjes alleen 's nachts, maar tij-

dens het hoogtepunt van de paartijd het gehele etmaal, zij het slechts gedurende 3-4 dagen.

Heikikkers paren het liefst in iets zuur water (heidevennen). Té zuur is echter ook niet goed: bij een pH (zuurgraad) lager dan 4,0-4,5, verschimmelen de kikkereitjes namelijk en komen niet meer uit. De zure regen van de afgelopen tientallen jaren vormt dan ook één van de grote bedreigingen voor dit zeldzaam geworden dier. Vaak worden de eitjes afgezet in ondiep water, waardoor vele eieren en larven ook na een droge periode verloren kunnen gaan. Afhankelijk van de temperatuur komen de eieren na ongeveer anderhalve week uit. Een kleine drie maanden later ondergaan de inmiddels 4 cm lange larven hun gedaanteverwisseling en veranderen in kikkertjes van 12-15 mm. In de herfst gaan de jonge kikkertjes op zoek naar een geschikte overwinteringsplaats. Die

vinden ze op het land, meestal op vochtige plaatsen, bijvoorbeeld onder dichte vegetatie, bladeren, boomstronken en dergelijke.

Na twee winters, dus in hun derde levensjaar, zijn de meeste dieren geslachtsrijp.

Wat qua voedsel voor alle padden en kikkers geldt, gaat ook op voor de Heikikker: het dier eet praktisch alles wat beweegt en kleiner is dan zichzelf: spinnen, kevers, rupsen en vliegende insecten; dood voedsel wordt niet her-

kend. In de zomer foerageren Heikikkers vaak op het land, maar dan meestal wel in de buurt van water.

AMFIBIEËNMONITORING

RAVON heeft net als voor reptielen ook een monitoringmethode voor amfibieën ontwikkeld. Daardoor kan de aantalsontwikkeling van de Heikikker

met dit meetnet op landelijk en regionaal niveau worden gevolgd. Het meetnet is in 1997 van start gegaan, in samenwerking met het Centraal Bureau voor Statistiek (CBS) en het Informatie en Kennis Centrum Natuurbeheer (IKC-N). In Fryslân zijn er echter nog nauwelijks of zelfs geen amfibieënmonitoringroutes uitgezet. Hier ligt dan ook voor de komende jaren een belangrijke taak voor de WARF, wellicht in samenwerking met de FFF.

Heikikker

foto: Jelle Hofstra